

STEINAR STRØM
Vista Analyse

Menneskehandel

Vitenskapsakademiet i Vatikanet (*The Pontifical Academy of Social Sciences*) arrangerte en konferanse om menneskehandel (*Human Trafficking: Issues Beyond Criminalization*) 17 – 21 april, 2015. Vitenskapsakademiets forslag om en slik konferanse var sterkt støttet av Pave Frans i en melding til Vitenskapsakademiet: «*I think it would be good to examine human trafficking and modern slavery. Organ trafficking should be examined in connection with human trafficking. Many thanks Francis*».

Konferansen fant sted i Vatikanets konferansebygning: Casina Pio IV. I alt var det 27 innlegg på konferansen. Ved slutten av konferansen oppsummerte lederen av konferansen, professor Margaret Archer, innleggene på konferansen. Det ble laget en anbefaling beregnet for FN om hva en burde gjøre internasjonalt for å begrense menneskehandel. Pave Frans holdt også et innlegg og viste med all tydelighet sin innsikt i konferansens tema og sitt engasjement i saken. Senere i år vil det komme ut en bok basert på innleggene på konferansen.

Konferansens deltakere besto av tre grupper: Bidragsytere som presenterte sine arbeider, Vitenskapsakademiets medlemmer, hvorav en er norsk, professor Janne Haaland Matlary, som også hadde et innlegg på konferansen, samt observatører. Bidragsyterne kom fra mange land og representerte mange ulike profesjoner (jurister, teologer, filosofer, sosiologer, antropologer, statsvitere, politiutdannete, statistikere og økonomer).

Konferansens tema handlet om mange sider ved menneskehandel; fra filosofiske tema knyttet til moral og menneskeverd, til rent statistiske problemer knyttet til å finne ut omfang av ulike typer for menneskehandel og identiteter til ofre og utøverne av denne handelen. Sterkest inntrykk på meg gjorde innlegg om handel med organer, tatt fra barn og ungdommer.

Jeg var invitert på grunn av rapporten til Vista Analyse (Rapport 2014/30) om virkningene av den norske sexkjøpsloven. Vitenskapsakademiet var interessert i svaret på flere av de spørsmål vi tok opp i rapporten, som holdningsendringer, omfang av prostitusjon i Norge og virkninger på menneskehandel.

I Norge har loven mot kjøp av sex virket i en relativ kort periode (2009 – 2015). *Holdningsendringer* kan ta tid før de viser seg. Likevel er det tilstrekkelig med indikasjoner på at det har skjedd holdningsendringer. En spørreundersøkelse viser at norske unge menn, mer enn eldre, har endret holdninger til kjøp av sex etter at loven kom.

Informasjoner som Vista Analyse innhentet fra tiltaksapparatet og fra politiet viser klart at *kjøp av sex i gatemarkedet* har gått ned. Det har vært en reduksjon både i forhold til før loven kom, men også i forhold til hvordan det kunne ha vært i dag uten sexkjøpsloven. Vista Analyse fant ingen indikasjoner på at kjøp av sex er flyttet i stor grad fra gatene til et *innemarked*. Det er blitt hevdet at dette innemarkedet er skjult og vanskelig å anslå. Men det er ikke mer skjult enn at en kommer i kontakt med prostituerte gjennom telefonannonser på nettet.

I 2008 ble verden rammet av en finanskriser. Markedene for sex ble også påvirket. Etterspørselen sank, og også prisene. Norsk økonomi klarte seg langt bedre enn andre lands økonomier. Uten sexkjøpsloven er det all grunn til å anta at flere utenlandske prostituerte hadde kommet til Norge. Betalingsvevnen til nordmenn og arbeidsinnvandrere til Norge har holdt seg høy i forhold til i andre land.

Akkurat som arbeidsinnvandring er drevet av muligheter for jobb og/eller bedre betalte jobber enn i utlandet, kan prostituerte og ikke minst bakmenn som styrer de prostituerte, bli tiltrukket av inntektsmuligheter. I dag er prostitusjonen i Norge dominert av kvinner fra Nigeria og Øst-Europa. Sexkjøpsloven har ikke bare redusert etterspørselen etter betalt sex og dermed prisene. Den har også gjort det vanskeligere (høyere risiko) å selge sex, spesielt hvis dette skal foregå i hoteller, hospitser og lignende. Kostnadene for bakmennene er dermed økt og profitten deres er redusert. Færre bakmenn vil derfor være villige til å styre prostituerte til Norge. Sexkjøpsloven har bidratt til mindre prostitusjon; færre prostituerte, færre bakmenn, og

lavere etterspørsel i forhold til hvordan det hadde vært i dag uten sexkjøpsloven.

Det er liten grunn til å tro at sexkjøpsloven i Norge har redusert menneskehandelen i verden. Norske menn og arbeidsinnvandrere til Norge har riktignok høy betalingsvevne, men Norge er et lite land og dermed med en begrenset kapasitet til kjøp av sex. Derimot har sexkjøpsloven bidratt til mindre menneskehandel med adresse Norge. I studier (vist til i Vista rapporten) av 11 land finner en at jo mer liberale prostitusjonslovene er i et land, desto mer omfattende er menneskehandel med kvinner og prostitusjonen i landet. Studier viser også at menneskehandel eksisterer i land hvor kjøp av sex er forbudt, som i Norge og Sverige, men i klart mindre omfang enn i land hvor både kjøp og salg av sex er tillatt. Menneskehandel med kvinner er mest omfattende i land som Tyskland, Nederland, Hellas og Tyrkia. Disse landene har også de mest liberale prostitusjonslovene i Europa.

Politiet i Norge sier at *loven mot menneskehandel, hallikparagrafen og sexkjøpsloven* er tre lover som samvirker og er rettet mot det samme markedet og det samme problemkomplekset. Sexkjøpsloven har gjort det lettere å drive politiarbeid rettet mot menneskehandel og halliker. Sexkjøpsloven gir en inngangsport for informasjon og bevismateriale, og dermed bedre forutsetninger for å kunne etterforske menneskehandelsaker. Risikoen for å bli tatt vil dermed øke. Når dette kombineres med lavere inntjeningspotensial som følge av redusert etterspørsel og økte kostnader, vil Norge framstå som mindre attraktivt for menneskehandel.

Samfunnsøkonomene takker alle som har sendt inn sin e-post adresse!

Er du usikker på om vi har din epostadresse?

Kontakt oss på: post@samfunnsokonomene.no